

26. jaanuaril 2010

**JUHIŠ ÜLDISEID TOIDUALASEID ÕIGUSNORME KÄSITLEVA MÄÄRUSE
(EÜ) NR 178/2002 ARTIKLITE 11, 12, 14, 17, 18, 19 JA 20 RAKENDAMISE
KOHTA**

**TOIDUAHELA JA LOOMATERVISHOIU ALALISE KOMITEE
JÄRELDUSED**

SISSEJUHATUS **4**

I. ARTIKKEL 14 **6**

I.1. PÕHJENDUS	8
I.2 MÕJUD	8
I.3. PANUS/TOIME	8
I.3.1. ARTIKLI 14 LÕIGE 1	8
I.3.2. ARTIKLI 14 LÕIGE 2	8
I.3.3. ARTIKLI 14 LÕIGE 3 – TOIDU OHTLIKKUSE ÜLE OTSUSTAMINE	9
I.3.4. ARTIKLI 14 LÕIGE 4 – TOIDU TERVISTKAHJUSTAVA TOIME ÜLE OTSUSTAMINE	9
I.3.5. ARTIKLI 14 LÕIGE 5 –TOIDU INIMTARBIMISEKS SOBIVUSE ÜLE OTSUSTAMINE	9
I.3.6. ARTIKLI 14 LÕIGE 7 – TOIT, MIS ON TOIDUALASTE ÕIGUSAKTIDEGA KOOSKÕLAS	10

II. ARTIKKEL 17 **11**

II.1. PÕHJENDUS	12
II.2. MÕJUD	12
II.3. PANUS/TOIME	12
II.3.1. ÜLDINE VASTAVUS- JA KONTROLLINÕUE	12
II.3.2. VASTUTUSE JAGAMINE	13

III. ARTIKKEL 18 **14**

III.1. PÕHJENDUS	15
III.2 NÕUDED	15
III.3. MÕJU TOIDUKÄITLJATELE	16
III.3.1. JÄLGITAVUSE NÕUDE KOHALDAMISALA	16
i) Hõlmatud tooted	16
ii) Hõlmatud käitlejad	17
iii) Kohaldatavus kolmandate riikide eksportijate suhtes (seoses artikliga 11)	17
III.3.2. JÄLGITAVUSE NÕUDE RAKENDAMINE	18
i) Tarnijate ja klientide kindlakstegemine toidukäitlejate poolt	18
ii) Sisejälgitavus	18
iii) Eriõigusaktidega sätestatud jälgimissüsteemid	18
iv) Säilitatav teave	19
v) Reageerimisaeg jälgimisandmete kättesaadavaks tegemisel	19
vi) Andmete säilitamise aeg	20

IV. ARTIKKEL 19 **21**

IV.1. PÕHJENDUS	21
IV.2. MÕJUD	22
IV.3. PANUS/TOIME	22
IV.3.1. ARTIKLI 19 LÕIGE 1	22
i) Kõrvaldamise kohustus	22
ii) Pädevatele asutustele kõrvaldamisest teatamine	23
iii) Pädevale asutusele teatamise viisid	23
iv) Tagasivõtmine ja tarbijatele teatamine	23
v) Kohustus kohaldada artikli 19 lõiget 1	24

IV.3.2. ARTIKLI 19 LÕIGE 2	24
IV.3.3. ARTIKLI 19 LÕIGE 3	24
IV.3.4. ARTIKLI 19 LÕIGE 4	25
IV.3.5. TEATAMINE TOIDU- JA SÖÖDAALASE KIRHOIATUSSÜSTEEMI (RASFF) KAUDU	26

V. ARTIKKEL 20 **27**

V.1. PÕHJENDUS	27
V.2. MÕJUD	28
V.3. PANUS/TOIME	28
V.3.1. ARTIKLI 20 LÕIGE 1	28
i) Kõrvaldamine ja pädevatele asutustele teatamine	28
ii) Hävitamine	29
iii) Kasutajatele teatamine ja tagasivõtmine	29
V.3.2. ARTIKLI 20 LÕIKED 2, 3 JA 4	29

VI. ARTIKKEL 11 **30**

VII. ARTIKKEL 12 **31**

VII.1. PÕHJENDUS JA EESMÄRK	31
VII.2. ARTIKLI 12 KOHALDAMISALA	31
VII.3. ARTIKLI 12 LÕIGE 1	32
VII.4. ARTIKLI 12 LÕIGE 2	32

SISSEJUHATUS

Määrus (EÜ) nr 178/2002¹ (edaspidi „määrus“) võeti vastu 28. jaanuaril 2002. Üks selle eesmärke oli kehtestada ühised määratlused ning sätestada toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja õiguspärased eesmärgid, et tagada tervisekaitse kõrge tase ja siseturu tõhus toimimine.

Määruse II peatükk püüab ühenduse tasandil ühtlustada liikmesriikide õigusajaloos juba olemasolevaid toidualaste õigusnormide üldiseid põhimõtteid (artiklid 5–10) ja nõudeid (artiklid 14–21), asetades need Euroopa konteksti ning nähes ette tulevaste Euroopa toidualaste õigusnormide määratluste, põhimõtete ja nõuete põhiraamistiku.

Komisjoni tervishoiu ja tarbijakaitse peadirektoraat on mitteametlikku töötava järgides loonud liikmesriikide ekspertidest koosneva töörühma, et uurida paljusid määruse rakendamise ja tõlgendamise seotud küsimusi ning saavutada nende osas konsensus.

Lisaks sellele on komisjon läbipaistvuse huvides julgustanud kõiki asjassepuutuvaid osalisi arutama määruse rakendamist ja kohaldamist nii avatult kui foorumitel, kus saab konsulteerida liikmesriikidega ja kus erinevad sotsiaal-majanduslikud huvirühmad saavad arvamust avaldada. Selleks korraldas komisjon kohtumise liikmesriikide, tootjate, tööstuse, kaubanduse ja tarbijate esindajatega, et arutada määruse rakendamise seotud üldisi küsimusi (toimus 19. aprillil 2004). Tuleks märkida, et küsimusi, mis on seotud siseriiklike õigusaktide mittevastavusega määruse nõuetele, kõnealuse tegevuse raames ei arutata ja neid käsitletakse ka edaspidi vastavalt kehtestatud komisjoni menetlustele.

Ka on toiduahela ja loomatervishoiu alaline komitee oma 20. detsembri 2004. aasta koosolekul heaks kiitnud järgnevad järeldused ja leiab, et see kasulik menetlus peaks jätkuma, arvestades kogemusi, mis on saadud määruse täielikul kohaldamisel alates 1. jaanuarist 2005. Kõnealused järeldused tehakse huvitatud osalistele laialdaselt kättesaadavaks.

Juhenddokumenti on pärast seda üle vaadatud ja täiendatud. Dokumenti on täiendatud uue jaoga, mis käsitleb toiduohutusnõudeid, ning jaod, milles vaadeldakse jälgitavust, toidu ja sööda kõrvaldamist, tagasivõtmist ja eksporti, on uuesti sõnastatud, et neid lihtsustada, täiendada ja selgemaks muuta.

Toiduahela ja loomatervishoiu alaline komitee kiitis heaks juhenddokumendi oma koosolekul 26. jaanuaril 2010.

Käesoleva dokumendi eesmärk on aidata kõigil toiduahela ettevõtjatel määrust paremini mõista ning korrektselt ja ühetaoliselt kohaldada. Siiski ei ole käesolev dokument õiguslikult siduv ning vaidluste tekkimisel lasub lõppvastutus õiguse tõlgendamise eest Euroopa Kohtul.

---

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 178/2002, 28. jaanuar 2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused.

Samuti tuleb märkida, et mõne küsimuse puhul, mis on eriomane teatavatele toidukäitlejatele, on komisjon esitanud kirjaliku seisukoha².

Käsitletakse järgmisi küsimusi:

- Toiduohutusnõuded (artikkel 14);
- Kohustused (artikkel 17);
- Jälgitavus (artikkel 18);
- Toidu ja sööda kõrvaldamine ja tagasivõtmine ning sellest teatamine (artiklid 19 ja 20) seoses toidu- ja söödaohutusnõuetega (artiklid 14 ja 15);
- Import ja eksport (artiklid 11 ja 12).

*

*

*

---

² W. Piecki kirjalik küsimus E-2704/04 jälgitavusnõuete rakendamise kohta heategevuses.

I. ARTIKKEL 14

TOIDUOHUTUSNÕUDED

Põhjendus 1

Ohutu ja tervisliku toidu vaba liikumine on siseturu oluline tahk, mis mõjutab oluliselt inimeste tervist ja heaolu ning nende sotsiaalseid ja majanduslikke huve.

Põhjendus 10

Kogemused on näidanud, et on vaja võtta vastu meetmed, millega tagatakse, et ohtlikku toitu ei viidaks turule, ning seda, et on olemas süsteemid, mille abil saab kindlaks teha ja lahendada toiduohutusega seotud probleeme, et kindlustada siseturu nõuetekohane toimimine ja kaitsta inimeste tervist. Samalaadseid küsimusi tuleks käsitleda seoses söödaohutusega.

Põhjendus 23

Tarbijate turvalisus ja usaldus kõikjal ühenduses ja kolmandates riikides on ülimalt tähtis. Ühendus on oluline toidu ja söödaga kaupleja maailmas, kes osaleb rahvusvahelistes kaubanduskokkulepetes, aitab kaasa toidualaste õigusnormide aluseks olevate rahvusvaheliste standardite väljatöötamisele ning toetab ohutu sööda ja ohutu tervisliku toiduga vaba kauplemise põhimõtteid kedagi diskrimineerimata, järgides ausaid ja eetilisi kaubandustavasid.

Põhjendus 26

Mitu liikmesriiki on vastu võtnud toiduohutust käsitlevaid horisontaalõigusakte, millega pannakse eriti ettevõtjatele üldine kohustus turustada ainult ohutut toitu. Kuid kõnealused liikmesriigid kasutavad toidu ohutuse määramiseks erinevaid põhikriteeriume. Käsitluste erinevuse ja horisontaalõigusaktide puudumise tõttu muudes liikmesriikides võivad tekkida tõkked toiduga kauplemises. Samal viisil võivad tõkked tekkida söödaga kauplemises.

Põhjendus 27

Seetõttu on vaja kehtestada üldised nõuded ainult ohutu toidu ja sööda turuleviimiseks, et tagada kõnealuste toodete siseturu tõhus toimimine.

Artikkel 14

1. Toitu ei tohi turule viia, kui see ei ole ohutu.

2. Ohutuks ei saa pidada toitu, mis on

(a) tervisele kahjulik;

(b) inimtoiduks kõlbmatu.

3. Toidu ohutuse üle otsustades võetakse arvesse:

(a) toidu tavapäraseid kasutustingimusi tarbija poolt ning igal tootmis-, töötlemis- ja turustamisetapil ning

b) tarbijale antavat teavet, kaasa arvatud etiketiandmed ja muu tarbijale üldiselt kättesaadav info konkreetse toidu või toidukategooria tervistkahjustava toime ärahoidmise kohta.

4. Toidu tervistkahjustava toime üle otsustamisel võetakse arvesse:

(a) kõnealuse toidu võimalik kohene ja/või lühiajaline ja/või pikaajaline mõju mitte ainult tarvitava isiku, vaid ka järgmiste põlvkondade tervisele;

(b) võimalik kumulatiivne toksiline mõju;

(c) konkreetse tarbijarühma tervise teatavad nõrgad kohad, kui toit on ette nähtud kõnealusele tarbijarühmale.

5. Toidu inimtoiduks tarvitamise kõlblikkuse üle otsustamisel tuleb arvesse võtta, kas toit on sellele kavandatud kasutuseks inimtoiduks sobimatu seetõttu, et on saastunud kas võõrkehade või muuga või mädanemise, riknemise või lagunemise teel.

6. Kui ohtlik toit on sama tooteklassi või -liigi toidust koosneva partii või kaubasaadetise osa, siis eeldatakse, et kogu selle partii või kaubasaadetise toit on samuti ohtlik, välja arvatud juhul, kui üksikasjaliku hindamise tulemusena selgub, et puuduvad tõendid selle kohta, et ülejäänud osa toidupartiist või -saadetisest oleks ohtlik.

7. Ühenduse toiduohutust reguleerivatele erisätetele vastav toit loetakse ohutuks ühenduse erisätetega hõlmatud tahkude osas.

8. Toidu vastavus kõnealuse toidu suhtes kohaldatavatele erisätetele ei takista pädevatel asutustel võtmast asjakohaseid meetmeid, et kehtestada piirangud toidu turuleviimisele või taotleda selle turult kõrvaldamist, kui hoolimata toidu vastavusest on põhjust kahelda toidu ohutuses.

9. Ühenduse erisätete puudumise korral loetakse toit ohutuks, kui see vastab selle liikmesriigi toidualaste õigusnormide erisätetele, mille territooriumil toit turustatakse, kusjuures kõnealused sätted koostatakse ja neid kohaldatakse, ilma et see piiraks asutamislepingu kohaldamist, eelkõige selle artiklite 28 ja 30 kohaldamist.

I.1. Põhjendus

- Toidu ohutus ja vastuvõetavus on ülimalt tähtis. Tarbijad peavad saama usaldada ja nad peavad olema kindlad, et toit, mida nad ostavad, on selline, nagu nad eeldavad, et see ei kahjusta neid ega avalda ebasoovitavat mõju. Artikli 14 eesmärk on kaitsta tarbijaid tervisele kahjuliku ja vastuvõetamatu toidu eest.
- Artiklis 14 on sätestatud üldised toiduohutusnõuded, mida kasutatakse koos artiklis 19 sätestatud riskijuhtimisnõuetega, et vähendada ja kõrvaldada ohte, mis tulenevad ohtliku toidu turule viimisest.

I.2 Mõjud

- Selle artikli eesmärk on kaitsta inimeste tervist. Selles sätestatakse tegurid, mida peab arvestama, kui otsustatakse, kas toit, nagu see on määratletud kõnealuse määruse artiklis 2, on tervisele ohtlik või inimtarbimiseks kõlbmatu.
- Artikli 14 nõudeid kohaldatakse turule viidava toidu suhtes. Turule viimise mõiste on küllaltki lai³ ning see hõlmab igasugust müüki ja tarneid, nii ühekordset müüki, ühekordseid tasuta tarneid kui ka toidu hoidmist müügi eesmärgil. Selle artikliga ei kaeta esmast toidu valmistamist erakasutuseks kodus ega toidu kasutamist eratarbimiseks, mis on jäetud kohaldamisalast välja määruse artikli 1 lõikega 3.

I.3. Panus/toime

I.3.1. Artikli 14 lõige 1

Selle artikliga on keelatud toidu turuleviimine, kui see ei ole ohutu. Ohtlikkus on määratletud allpool.

I.3.2. Artikli 14 lõige 2

Toitu käsitletakse kui ohtlikku, kui see on kas:

- tervisele kahjulik või
- inimtarbimiseks kõlbmatu.

Tervisele kahjulik toit

Kui on kindlaks tehtud oht, mille tõttu toit võib olla tervisele kahjulik, tuleb teha ohuhinnang ja võtta arvesse artikli 14 lõigetes 3 ja 4 esitatud tegureid. Kõik toidust tulenevad ohud ei ole asjaomaste õigusaktidega hõlmatud. Toit võib olla tervisele kahjulik, kuigi teatavat piirnормi ei ole ületatud. Selline olukord võib leida aset siis, kui toidus on klaasitükk või ohtlik

---

³ Turuleviimine on määruse (EÜ) nr 178/2002 artikli 3 lõikes 8 määratletud kui „toidu või sööda valdamine müügi eesmärgil, kaasa arvatud müügiks pakkumine ja mis tahes muud liiki tasu eest või tasuta üleandmine ning müük, turustamine ja muud liiki üleandmine”.

kemikaal, mida ei ole märgitud toidu saasteaineid käsitlevates õigusaktides. On ülimalt tähtis, et kui on kindlaks tehtud oht, tuleb hinnata, kui ohtlik see on tervisele.

Kui ilmneb, et teatud toit võib olla tervisele ohtlik, tuleb toidukäitlejal teha kindlaks, kui suure ohuga tegemist on. See võimaldab neil langetada otsus sobiva meetme kohta. Toidukäitlejate kohus on teha ohuhinnang liikmesriigi pädeva asutuse kontrolli all, nagu on sätestatud artiklis 17.

Inimtoiduks kõlbmatu toit

Inimtarbimiseks kõlbmatu toit on toit, mis ei ole vastuvõetav inimtoiduna. Toit võib muutuda inimtarbimiseks kõlbmatuks saastumise teel, näiteks suure mittepatoogeense mikrobioloogilise saaste tõttu (vt kõnealuse määruse artikli 14 lõikeid 3 ja 5), võõrkehade tõttu toidus, vastuvõetamatu maitse või lõhna tõttu või veel ilmsema kvaliteedi muutumise, mädanemise ja lagunemise tõttu.

I.3.3. Artikli 14 lõige 3 – Toidu ohtlikkuse üle otsustamine

Toit võib oma omaduse tõttu olla tervisele ohtlik, näiteks patogeensete bakteritega saastumise tõttu. Toitu ei saa aga pidada ohtlikuks, kui tavapärastel kasutustingimustel on toit ohutu (artikli 14 lõike 3 punkt a). Näiteks on üldiselt heaks kiidetud, et liha tuleb korralikult kuumutada, et see oleks tarbimiseks ohutu.

Teatavatel juhtudel aga võib toit osutada ohtlikuks, kui toidu kasutamise kohta ei ole esitatud teavet või kui teave on puudulik. Artikli 14 lõike 3 punktis b on sätestatud, et tuleb võtta arvesse tarbijale antavat teavet, kaasa arvatud etiketiandmed ja muu tarbijale üldiselt kättesaadav info konkreetse toidu või toidukategooria tervistkahjustava toime ärahoidmise kohta. Näiteks võib toit või toidu koostisaine olla ohtlik teatavale tarbijarühmale, kui ei ole antud selget kohustuslikku teavet toidu või selle koostisaine kohta.

I.3.4. Artikli 14 lõige 4 – Toidu tervistkahjustava toime üle otsustamine

Tervistkahjustava toidu all mõistetakse toitu, mis võib inimeste tervist kahjustada. Näiteks botulismitoksiiniga toit. Toit võib olla tervistkahjustav, kui toime on kuhjuva iseloomuga või ilmneb pikema aja jooksul, nagu näiteks dioksiinide, metüüelavhõbeda ja genotoksiliste kantserogeenide puhul, mille toime võib ulatuda järgmisesse põlvkonda.

Artikli 14 lõike 4 punktis c on sätestatud nõue, et kui toit on toodetud tarbijarühmale, kelle tervisel on teatavad nõrgad küljed (nt talumatus või ülitundlikkus), tuleb selliseid omadusi arvestada, kui hinnatakse, kas toit on tervistkahjustav. Näiteks toit, mis võib juhuslikult sisaldada pähkleid, võib olla kahjulik selliste inimeste tervisele, kes ei tohi pähkleid toiduks tarvitada. Seevastu toit, millel ei ole märgat, et see on ette nähtud tarbijarühmale, kelle tervisel on teatavaid nõrkasid külgi, võib osutada sellise tarbijarühma tervisele kahjulikuks, kuigi see ei tähenda, et selline toit oleks kahjulik käesoleva määruse tähenduses (v.a juhud, kui kohustuslikku teavet ei ole asjakohaselt esitatud).

I.3.5. Artikli 14 lõige 5 – Toidu inimtarbimiseks sobivuse üle otsustamine

Inimtoiduks kõlbmatu all mõistetakse inimtoiduks vastuvõetamatut toitu. Toit võib otseselt mitte ohtlik olla, kuid olla siiski vastuvõetamatu inimtarbimiseks. Näiteks:

- halvaks minev kala, mis haiseb või

- küüs vorstis.

Vastuvõetamatu toit võib olla ka ohtlik, sõltuvalt saastumise määra. Näiteks:

- teatavad hallitanud toiduained; riknemine võib olla mitte kohe märgatav (nt puuvili on seest riknenud) ja hallitus ei ole sellele tootele omane;
- kala, milles on parasiidid;
- rohkesti mittepatoogeenseid mikroorganisme sisaldav toit.

I.3.6. Artikli 14 lõige 7 – Toit, mis on toidualaste õigusaktidega kooskõlas

Selle lõikes on sätestatud, et ühenduse toiduohutust reguleerivatele erisätetele vastav toit loetakse ohutuks ühenduse erisätetega hõlmatud aspektide ulatuses. Seega toit, mis ei vasta ühenduse toiduohutust reguleerivatele erisätetele, loetakse ohtlikuks, kui riskihinnang ei anna teistsugust tulemust.

Toidukäitlejad peaksid artikli 14 lõiget 7 mõõdukooskõllaliselt kohaldama, kui nad täidavad artiklis 17 sätestatud kohustusi ja võtavad artikli 19 kohaselt vastu otsuseid.

Näiteks jääke käsitlevates ühenduse õigusaktides sätestatud teatavate piirnormide ületamine tähendab seda, et vastav toit on tõenäoliselt artikli 14 lõike 4 kohaselt tervistkahjustav või inimtarbimiseks kõlbmatu artikli 14 lõike 5 kohaselt.

Seetõttu tuleks koostada hinnang, arvestades artikli 14 lõigetes 3–5 nimetatud asjaolusid asjaomaste õigusaktide kontekstis. Kui hinnangu põhjal selgub, et toit ei ole tervistkahjustav ega inimtarbimiseks kõlbmatu, ei saa seda lugeda artikli 19 mõistes ohtlikuks. Näiteks kui õigusaktides on sätestatud pestitsiidide jääkide lubatav tase ja toidus on pestitsiidide piirnormi nõue rikutud, ei loeta toitu artikli 19 mõistes ohtlikuks, sest pestitsiidide piirnorm on seotud hea põllumajandustavaga. Kuna aga pestitsiidide jääke käsitlevate õigusaktide nõudeid on rikutud, ei saa sellist toitu turule viia.

Mõnel juhul, kui toit ei ole kooskõlas sektorile omaste ühenduse õigusaktidega ja hindamine näitab, et ka mitte artikli 14 toiduohutusnõuetega, saab siiski kohaldada artikli 19 nõudeid. Seega tuleb igat juhtu artikli 19 mõistes eraldi käsitleda.

*

*

*

II. ARTIKKEL 17

VASTUTUS

Artikkel 17

1. Toidu- ja söödakäitlejad peavad enda juhitava ettevõtte kõigil tootmis-, töötlemis- ja turustamisetappidel tagama toidu ja sööda vastavuse nende tegevust reguleerivatele toidualaste õigusnormide nõuetele ning kontrollima kõnealuste nõuete täitmist.

2. Liikmesriigid jõustavad toidualased õigusnormid ning jälgivad ja kontrollivad, et toidu- ja söödakäitlejad täidaksid toidualaste õigusnormide asjakohaseid nõudeid kõigil tootmis-, töötlemis- ja turustamisetappidel.

Nad kasutavad selleks ametlikku kontrollisüsteemi ning muid asjaoludele vastavaid meetmeid, kaasa arvatud üldsuse teavitamine küsimustes, mis on seotud toidu ja sööda ohutusega ning asjaomaste riskidega, toidu ja sööda ohutuse järelevalvega ja muu seirega kõigil tootmis-, töötlemis- ja turustamisetappidel.

Liikmesriigid kehtestavad ka eeskirjad meetmete ja karistuste kohta toidu- ja söödaalaste õigusnormide rikkumise puhul. Ettenähtud meetmed ja karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

II.1. Põhjendus

- Kõnealune artikkel lähtub toiduohutuse valges raamatus väljendatud eesmärgist määratleda liikmesriikide pädevate asutuste ning selliste toidu- ja söödaahela sidusrühmade ülesanded, kellele edaspidi osutatakse terminiga „toiduahel” (st talupidajad, sööda- ja toidutootjad, importijad, vahendajad, turustajad, ava- ja eraõiguslikud toitlustusettevõtjad jne).
- Arvestades, et kõige edukamalt saab ohutu süsteemi toidu/sööda tarnimiseks ja tarnitava toidu/sööda ohutuse tagamiseks töötada välja toidukäitleja⁴, lasub tal peamine õiguslik vastutus toidualastest õigusnormidest⁵ kinnipidamise, eriti aga toiduohutuse tagamise eest.

II.2. Mõjud

- Artikli 17 lõige 1 kohustab toidukäitlejaid aktiivselt osalema toidualaste õigusnormide nõuete rakendamisel ja kontrollima kõnealuste nõuete täitmist. Kõnealune üldine nõue on tihedalt seotud teiste kohustuslike nõuetega, mis on sätestatud eriõigusaktides (nt HACCP rakendamine toiduhügieeni vallas).
- Seega pannakse artikli 17 lõikega 1 käitlejatele vastutus nende kontrolli all oleva tegevuse eest vastavalt vastutuse üldkoosseisule, mille kohaselt iga isik vastutab tema kontrolli all olevate asjade ja tegevuse eest. Selle sättega viiakse kõnealune nõue sisse toidualases õiguses (mis ei hõlma ainult toiduohutusalasid õigusakte, vaid ka teisi toidualaseid õigusakte) kohaldatavasse ühenduse õiguskorda ning keelatakse liikmesriikidel kehtima jätta või vastu võtta siseriiklikke õigusnorme, mis vabastaksid mis tahes toidukäitleja nimetatud kohustusest.
- Kuigi artikli 17 lõikes 1 sätestatud nõue on otseselt kohaldatav alates 1. jaanuarist 2005, peaks toidukäitlejate vastutus tegelikult tulenema konkreetse toidualase õigusnormi rikkumisest (ja tsiviil- või kriminaalvastutuse sätetest, mis on olemas iga liikmesriigi siseriiklikus õiguskorras). Vastutusmenetlus ei hakka põhinema artiklil 17, vaid liikmesriikide õiguskorras sätestatud õiguslikul alusel ja õigusaktil, mida on konkreetselt rikutud.
- Artikli 17 lõikes 2 on kehtestatud liikmesriikide pädevate asutuste üldine kohustus jälgida ja kontrollida, et toidualaste õigusnormide nõudeid jõustataks igakülgsest ja tõhusalt toiduahela kõikidel etappidel.

II.3. Panus/toime

II.3.1. Üldine vastavus- ja kontrollinõue

---

⁴ Käesoleva dokumendi tähenduses hõlmab termin „toidukäitleja” nii toidu- kui söödakäitlejaid.

⁵ Käesoleva dokumendi tähenduses hõlmab termin „toidualased õigusnormid” nii toidu- kui ka söödaalaseid õigusnorme ja termin „toiduohutus” nii toidu- kui ka söödaohutust.

- 1. jaanuarist 2005. aastast on see muutunud üldnõudeks, mis on kohaldatav kõikides liikmesriikides ja toiduõiguse kõikides valdkondades.
- Õigusnormi konsolideerimine peaks kaotama lahknevused, mis on põhjustanud kaubandustõkkeid ja kahjustanud konkurentsi toidukäitlejate vahel.
- Õigusnorm arvestab täielikult toidukäitlejate kandvat rolli „**põllult lauale**” tootmise poliitikas – hõlmates kõiki toiduahela valdkondi, eriti toiduohutuse tagamisel.

II.3.2. Vastutuse jagamine

- Artikli 17 eesmärk on:
  - määratleda toidukäitlejate kohustused ja eristada need liikmesriikide omadest ning
  - laiendada toidualase õiguse kõikidele valdkondadele põhimõtet, mille kohaselt lasub peamine vastutus toidualase õiguse, eriti toiduohutuse järgimise eest toidukäitlejal.
- Kõnealune artikkel ei mõjuta sellise ühenduse korra kehtestamist, mis reguleeriks vastutuse jagamist toiduahela erinevate lülide vahel. Selliste asjaolude ja tõsiasiade kindlakstegemine, mille põhjal võib käitlejale kriminaalkaristuse määrata ja/või ta tsiviilvastutusele võtta, on keeruline küsimus, mis sõltub palju liikmesriikide õigussüsteemide struktuurist.
- Tuleb märkida, et kõikides vastutuse küsimustega seotud aruteludes peab arvestama, et tootjate, valmistajate ja turustajate vastastikused suhted muutuvad järjest keerukamaks. Seega on näiteks esmatootjatel paljudel juhtudel valmistajate või turustajate ees lepinguline kohustus järgida kvaliteedi- ja/või ohutusnõudeid. Turustajad lasevad järjest enam toota margitooteid ja neil on juhtiv osa tootekontseptsioonis ja -kujunduses.

Kirjeldatud uus olukord peaks kaasa tooma pigem suurema ühisvastutuse kogu toiduahela ulatuses kui hajutatud individuaalsed kohustused. Ent toiduahela igas lülis tuleks võtta vajalikke meetmeid, tagamaks toiduõiguse nõuete järgimist omaenda konkreetses tegevuses, kohaldama HACCP-liiki põhimõtteid ja muid sarnaseid vahendeid.

Kui leitakse, et toode ei vasta toidualase õiguse nõuetele, tuleb üle vaadata ahela iga lüli vastutus, et teha kindlaks, kas ta on oma eriomaseid kohustusi nõuetekohaselt täitnud või mitte.

*

*

*

III. ARTIKKEL 18

JÄLGITAVUS

Põhjendus 28

Kogemused on näidanud, et toidu ja sööda siseturu toimimine võib kahjustuda, kui toit ja sööt ei ole jälgitav. Seetõttu on vaja luua toidu- ja söödakäitlemisettevõtteid hõlmav ulatuslik jälgimissüsteem, mis võimaldab kaupa turult sihipäraselt ja korrektselt kõrvaldada või anda teavet tarbijatele või kontrollivatele ametnikele, vältides sellega tarbetute suurte turuhäirete tekkimise võimalust toidu ohutusega seotud probleemide puhul.

Põhjendus 29

On vaja tagada, et toidu- või söödakäitlemisettevõtte, kaasa arvatud importija, suudaks identifitseerida vähemalt ettevõtte, kellelt on tarnitud toit, sööt, loom või aine, mis võib toidus või söödas sisalduda, et uurimise korral oleks tagatud jälgitavus igal etapil.

Artikli 3 punkt 3

toidukäitleja - füüsiline või juriidiline isik, kelle ülesandeks on tagada toidualaste õigusnormide nõuete täitmine tema kontrollitavas toidukäitlemisettevõttes.

Artikli 3 punkt 6

söödakäitleja - füüsiline või juriidiline isik, kelle ülesandeks on tagada toidualaste õigusnormide nõuete täitmine tema kontrollitavas söödakäitlemisettevõttes.

Artikli 3 punkt 15

jälgitavus – võimalus jälgida sellist toitu, sööta, toidulooma või ainet, mis on mõeldud kasutamiseks toidus või söödas või mille puhul sellist kasutamist eeldatakse, kõigil tootmis-, töötlemis- ja turustamisetappidel.

Artikkel 18

1. Toit, sööt, toiduloom ning iga aine, mis on ette nähtud toidu või sööda koostisse lisamiseks või mille lisamist eeldatakse, peab olema jälgitav kõigil tootmis-, töötlemis- ja turustamisetappidel.

2. Toidu- ja söödakäitlejad peavad suutma kindlaks teha iga isiku, kellelt on tarnitud toit, sööt, toiduloom või aine, mis on ette nähtud toidu või sööda koostisse lisamiseks või mille lisamist eeldatakse.

Selleks kasutavad käitlejad süsteeme ja menetlusi, mis võimaldavad kõnealuse teabe pädevatele asutustele taotluse korral kättesaadavaks teha.

3. Toidu- ja söödakäitlejad kasutavad süsteeme ja menetlusi, mis võimaldavad kindlaks teha muud ettevõtjad, kellele nende toodang on tarnitud. Kõnealune teave tuleb pädevatele asutustele taotluse korral kättesaadavaks teha.

4. Toit või sööt, mis viiakse või tõenäoliselt viiakse turule ühenduses, peab olema varustatud nõuetekohase etiketi või märgisega, mis hõlbustab toidu või sööda jälgitavust asjakohaste dokumentide või andmete abil erisätetes ettenähtud nõuete kohaselt.

5. Sätted käesoleva artikli nõuete kohaldamiseks teatavate sektorite suhtes võib vastu võtta artikli 58 lõikes 2 ettenähtud korras.

III.1. Põhjendus

Varasemad toidu- ja söödajuhtumid on näidanud, et toidu ja sööda jälgitavus kogu toiduahela ulatuses on ülimalt tähtis inimeste tervise ja tarbijate huvide kaitsmiseks. Jälgitavusandmed aitavad:

- lihtsustada asjaomase toidu kasutuselt kõrvaldamist ja sellega vältida asjatuid häireid kaubanduses;
- võimaldada tarbijatel saada täpset teavet asjaomaste toodete kohta, aidates sellega hoida alal tarbijate usaldust;
- lihtsustada kontrolliasutustel ohuhinnangute koostamist.

Jälgitavus iseenesest ei muuda toitu ohutuks. Selle abil saab aga toiduohutuse tagamisele kaasa aidata.

Määruse 178/2002 tulipunktis on toiduohutus ja ohtliku toidu turult kõrvaldamine. Lisaks toidu ohutusele aitavad jälgitavuse nõuded tagada:

- ausat kauplemist käitlejate seas;
- tarbijatele jagatava teabe usaldusväärsust tootjate esitatud väidete tõendamise osas.

III.2 Nõuded

- Artiklis 18 on esitatud nõue, et toidukäitlejad:
  - suudaksid kindlaks teha, kellelt ja kellele on toodet tarnitud;
  - kasutaksid süsteemi ja menetlusi, mis võimaldaksid kõnealust teavet pädevatele asutustele taotluse korral kättesaadavaks teha.

Nõue põhineb käsitlusel „üks samm tagasi – üks samm edasi”, mis tähendab toidukäitlejate puhul, et:

- nad peavad kasutama süsteemi, mis võimaldab neil kindlaks teha oma toodete vahetud tarnijad ja vahetud kliendid;
- tuleb teha kindlaks tarnija-toote seos (millised tarnijad tarnivad milliseid tooteid);

- tuleb teha kindlaks tarbija-toote seos (milliseid tooteid tarnitakse millistele tarbijatele); toidukäitlejad ei pea kindlaks tegema vahetuid tarbijaid, kui viimased on lõpptarbijad.

III.3. Mõju toidukäitlejatele

- Kuigi jälgitavus ei ole toiduahelas uus mõiste, on tegemist esimese korraga, kui horisontaalses ühenduse õigusaktis on sõnaselgelt sätestatud kõikide toidukäitlejate kohustus teha kindlaks nende toidu/sööda tarnijad ja otsesed saajad. Järelikult pannakse artikliga 18 toidukäitlejatele uus üldine kohustus.
- Artikkel 18 on sõnastatud pigem selle eesmärgist ja kavandatud tulemusest lähtudes, mitte ette kirjutades, kuidas selle tulemuseni jõuda.

Erinõuete kohaldamist piiramata jätab selline üldisem käsitlus tööstusele nõude rakendamisel rohkem paindlikkust ja vähendab seega tõenäoliselt täitmiskulusid. Ent see nõuab, et nii toidukäitlejad kui järelevalveasutused tegeleksid tõhusa rakendamise tagamisega aktiivselt.

III.3.1. Jälgitavuse nõude kohaldamisala

i) Hõlmatud tooted

- Artiklis 18 on osutatud „*igale ainele, mis on ette nähtud toidu või sööda koostisse lisamiseks või mille lisamist eeldatakse*”. Seda sätet ei kohaldata veterinaarravimite, taimekaitsetoodete ja väetiste suhtes. Tuleb märkida, et mõnda neist toodetest on käsitletud erimäärustes või -direktiivides, milles võivad jälgitavusele olla kehtestatud veelgi rangemad nõuded.
- Hõlmatud on need ained, mis on ette nähtud toidu või sööda tootmisel, valmistamisel või töötlemisel selle koostisesse *lisamiseks* või mille lisamist eeldatakse. Siia kuuluvad näiteks kõik toidu ja sööda koostisosad, sealhulgas teravili, kui seda lisatakse sööda või toidu koostisesse. Siia ei kuulu teravili, mida kasutatakse viljaseemnena.
- Ka pakkimismaterjalid ei vasta määruse artiklis 2 sätestatud toidu mõistele ega kuulu seega artikli 18 kohaldamisalasse. Selliste materjalide jälgitavust käsitletakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1935/2004 toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud materjalide ja esemete kohta, millega tunnustatakse kehtetuks direktiivid 80/950/EMÜ ja 89/109/EMÜ.
- Toiduhügieeni paketiga⁶ ja söödahügieeni määrusega⁷ on tagatud toidu ja sööda ning veterinaarravimite ja taimekaitsetoodete käsitlemise vaheline ühendus, millega kaetakse lünk, sest talupidajad peavad toodete kohta arvestust pidama ja andmeid säilitama.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 852/2004, toiduainete hügieeni kohta; Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 853/2004, millega sätestatakse loomset päritolu toidu hügieeni erieeskirjad. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 854/2004, millega kehtestatakse erieeskirjad inimtoiduks ettenähtud loomsete saaduste ametlikuks kontrollimiseks.

ii) Hõlmatud käitlejad

- Määruse artiklit 18 kohaldatakse toiduahela kõikide etappide toidukäitlejate suhtes toorme tootmisest (toiduloomad, viljasaagid) ja toidu/sööda töötlemisest sellega varustamiseni ja tarnimiseni, sealhulgas maaklerid, sõltumata sellest, kas nad on tegelikult asjaomase toidu või sööda valdajad. Siia võib kuuluda ka heategevus, kuid liikmesriikidel tuleb võtta artikli 18 kohaldamisel arvesse ka selle tegevuse organiseeritust ja pidevust.
- Artikli 3 punktides 2 ja 5 on toidukäitleja määratletud kui ettevõtja, kes on seotud toidu/sööda ükskõik millisel tootmis-, töötlemis- või turustusetapil toimuva mis tahes tegevusega. See mõiste hõlmab sõltumatuid veo- ja laoettevõtjaid kui toidu/sööda turustamises osalevaid ettevõtjaid ja nad peavad järgima artiklit 18.
- Kui toidu/sööda käitlemise osaks on ka vedu ja ladustamine, peab ettevõtte tervikuna järgima artikli 18 sätteid. Transpordiüksuse puhul võib osutada piisavaks andmete säilitamine tarbijatele tarnitud kaupade kohta, sest ettevõtte teised üksused säilitavad andmeid tarnijatelt ostetud toodete kohta.
- Veterinaarravimite valmistajate ja põllumajandusliku toorme (näiteks seemned) suhtes artikli 18 nõudeid ei kohaldata.

iii) Kohaldatavus kolmandate riikide eksportijate suhtes (seoses artikliga 11)

- Määruse jälgitavuse sätteid ei kohaldata väljaspool Euroopa Liitu. See nõue hõlmab kõiki tootmis-, töötlemis- ja turustamisetappe ELis, seega Euroopa Liitu importijast jaemüügini, välja arvatud lõpptarbija varustamine.
- Artiklit 11 ei saa tõlgendada nii, nagu laiendaks see jälgitavuse nõuet kolmandate riikide toidukäitlejatele. Artiklis on sätestatud nõue, et ühendusse imporditav toit/sööt vastaks ELi toidualase õiguse asjaomastele nõuetele.
- Kaubanduspartneritest riikide eksportijatel puudub õiguslik kohustus täita ELis kehtestatud jälgitavuse nõuet (välja arvatud juhul, kui teatavate tundlike sektorite puhul on olemas kahepoolsed erikokkulepped või kui on olemas eriomased ühenduse õigusnõuded, näiteks veterinaarsektoris).
- Artikli 18 eesmärk on täidetud toidu ja sööda impordi suhtes piisavalt, sest nõue laieneb Euroopa Liitu importijatele. Euroopa Liitu importija peab suutma kindlaks teha, milliselt kolmanda riigi eksportijalt on toode pärit.
- Mõne ELi toidukäitleja seas on levinud tava nõuda kaubanduspartneritelt jälgitavuse nõude täitmist ja seda isegi põhimõttest „üks samm tagasi – üks samm edasi” kaugemale minnes. Siin tuleb märkida, et taolised nõuded on toidukäitlejate lepinguliste kokkulepete osa, mitte kõnealuse määrusega kehtestatud tingimused.

---

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 183/2005, millega kehtestatakse sööda hügieeni nõuded (ELT L 35, 8.2.2005, lk 1).

III.3.2. Jälgitavuse nõude rakendamine

i) Tarnijate ja klientide kindlakstegemine toidukäitlejate poolt

Toidukäitleja peaks suutma kindlaks teha iga isiku, kellelt ta oma toidu/toorme sai. Kõnealune isik võib olla üksikisik (nt jahimees või seenekorjaja) või juriidiline isik (nagu ettevõtja või äriühing).

Tuleb selgitada, et tarnimise all ei mõisteta mitte kitsalt toidu/sööda või toidulooma kättetoimetamist. Selle all mõistetakse toidu/sööda või toidulooma omandiõiguse üleminekut. Ka maaklereid tuleb kõnealuse artikli mõistes käsitleda varustajana, sõltumata sellest, kas nad on tegelikud kauba valdajad. Tegelikult kohaletoimetava isiku nime kindlakstegemine ei ole selle juhise eesmärk ja sellest ka ei piisaks toiduahela jälgitavuse kindlustamiseks.

Toidukäitleja peab kindlaks tegema ainult teised toidu/sööda käitlejad, keda ta oma toodetega varustab (välja arvatud lõpptarbivad). Ka jaemüüjate, näiteks turustaja ja restorani kaubavahetuse korral kohaldatakse jälgitavuse nõuet.

Külmhoonete käitajad ja transportijad on toidukäitlejad ja neil tuleb jälgitavuse andmeid säilitada.

ii) Sisejälgitavus

- Ilma et see piiraks üksikasjalikumate eeskirjade kohaldamist, ei kohusta määrus käitlejaid tegema kindlaks seost sissetulevate ja väljaminevate toodete vahel (nn sisemine jälgitavus). Samuti ei nõuta andmete säilitamist, mille põhjal saaks kindlaks teha, kuidas partiisid ettevõttes jagatakse ja koostatakse, et välja töötada teatud tooteid või moodustada uusi partiisid.
- Kuid sisejälgitavuse süsteem aitaks sihipärasemalt ja täpsemini tooteid kasutuselt kõrvaldada. Toidukäitlejate kulud tõenäoliselt väheneksid seoses kauba kõrvaldamisaja lühenemisega ja tarbetult suurte turuhäirete vältimisega. See aitab tarbijate usaldust suurendada. Jälgitavuse süsteem annab teavet toidukäitlejale, mis aitab protsessi kontrollida ja varusid hallata. Toidukäitleja ülesanne on otsustada, kas ja kui üksikasjalikult korraldada sisejälgitavust, võttes arvesse ettevõtte suurust ja tegevuse iseloomu.

iii) Eriõigusaktidega sätestatud jälgimissüsteemid

Lisaks eriõigusaktidele, millega on kehtestatud toiduohutuse jälgitavuse eeskirjad teatavate sektorite ja toodete jaoks (nagu näiteks veiseliha märgistamine,⁸ kala märgistamine⁹ ja

---

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1760/2000, 17. juuli 2000, veiste identifitseerimise ja registreerimise süsteemi loomise, veiseliha ja veiselihatoodete märgistamise ning nõukogu määruse (EÜ) nr 820/97 kehtetuks tunnistamise kohta (EÜT L 204, 11.8.2000, lk 1).

geneetiliselt muundatud organismid¹⁰), on olemas ka erimääruksi, millega sätestatakse teatavate toodete turustus- ja kvaliteedistandardid. Need määruksed, mille eesmärk sageli on head kaubandustavad, sisaldavad sätteid toodete identifitseerimise, tehingutega kaasnevate dokumentide edastamise, andmete säilitamise jne kohta.

Artikliga 18 kehtestatud nõude täitmiseks võib kasutada mis tahes muud erisätete raames olemasolevat toodete identifitseerimissüsteemi, kui see võimaldab toodete tarnijate ja vahetute saajate kindlakstegemist kõikidel tootmis-, töötlemis- ja turustamisetappidel.

Määruse jälgitavusnõuded on üldnõuded ja seepärast alati kohaldatavad. Toidukäitlejad peavad otsustama, kas sektorite jälgitavuse nõuded on alati vastavuses artikli 18 nõuetega.

iv) Säilitatav teave

Artiklis 18 ei ole täpsustatud, millist teavet toidu- ja söödakäitlejad peaksid säilitama. Artikli 18 nõuete täitmiseks tuleks säilitada vähemalt järgmisi andmeid.

- Varustaja nimi, aadress ja tarnitavate toodete tunnusandmed;
- Tarbija nimi, aadress ja kohale toimetatud toodete tunnusandmed;
- Kuupäev ja kui vajalik, tehingu/tarne toimumisaeg;
- Maht või kogus, vastavalt vajadusele.

Säilitatavates jälgitavusandmetes võivad juba olla sellised andmed nagu tarne kuupäev ja kellaaeg, varustaja ja tarbija nimi ja aadress. Kui selliseid andmeid ei ole, tuleb ka need lisada ja kui päevas toimub mitu tarnet, tuleb märkida ka kellaaeg. Kasulik oleks alal hoida ka saadetiste numbrid või viitenumbrid, mille kaudu on võimalik hiljem toodet kindlaks teha.

Varasemad toidukriisid on näidanud, et toote kaubavoo jälgimine ei ole ainult arvete põhjal piisav, et teha kindlaks kaupade tegelikku liikumist, sest toit/sööt võidakse viia lattu. Seepärast on oluline, et iga toidu-/söödakäitleja jälgimissüsteem oleks nii korraldatud, et võimaldaks kindlaks teha toodete tegelikku liikumist.

v) Reageerimisaeg jälgimisandmete kättesaadavaks tegemisel

- Artikkel 18 nõuab, et toidu- ja söödakäitlejad kasutaksid oma toodete jälgitavuse tagamiseks süsteeme ja menetlusi. Kuigi kõnealuses artiklis ei ole täpsustatud süsteemide üksikasju, viitab terminite „süsteemid” ja „menetlused” kasutamine struktureeritud mehhanismile, mis võimaldaks pädevatele asutustele taotluse korral vajalikku teavet esitada.

---

⁹ Määrus (EÜ) nr 2065/2001, 22. oktoober 2001, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 104/2000 üksikasjalikud rakenduseeskirjad tarbijate teavitamise kohta kalandus- ja akvakultuuritoodetest (EÜT L 278, 23.10.2001, lk 6).

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1829/2003 geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta (ELT L 268, 18.10.2003, lk 1); määrus (EÜ) nr 1830/2003, milles käsitletakse geneetiliselt muundatud organismide jälgitavust ja märgistamist, geneetiliselt muundatud organismidest valmistatud toiduainete ja sööda jälgitavust ning millega muudetakse direktiivi 2001/18/EÜ (ELT L 268, 18.10.2003, lk 24)

- Jälgitavuse süsteemi puhul ei ole nõutav, et toidu- ja söödakäitlejatel oleks nimelt jälgitavuse eesmärgil loodud süsteem. On tähtis, et vajalik teave oleks olemas, mitte see, mis kujul seda hoitakse. On piisav, kui vajalikud andmed on olemas, et artiklis 19 sätestatud nõudeid saaks vajaduse korral põhjendamatu viivitusega täita.
- Jälgitavuse süsteem on hea, kui selle kaudu saab kiiresti vajalikke andmeid, see võimaldab saavutada käesoleva määruse põhjenduses 28 esitatud eesmärgi saavutamist. Kriisiolukorra puhul kahjustaks asjassepuutuva teabe edastamisega viivitamine kiiret reageerimist.

vi) Andmete säilitamise aeg

Artiklis 18 ei ole sätestatud andmete säilitamise miinimumtähtaega, seega on see käitlejate otsustada, kuid vastavate andmete esitamata jätmise on süütegu. Üldiselt eeldatakse, et äridokumente säilitatakse maksukontrollide jaoks tavaliselt viis aastat. Kui jälgimisandmete puhul kohaldataks valmistamis- või kätte toimetamise kuupäevast alates tähtaega viis aastat¹¹, täidaks see tõenäoliselt artikli 18 eesmärgi.

Siiski tuleb seda üldist eeskirja mõnel juhul kohandada:

- otse lõpptarbijale ettenähtud kiirestiriknevate toodete puhul, mille kasutusaja lõppkuupäev saabub vähem kui kolme kuu pärast või on täpsustamata¹², tuleks andmeid säilitada kuus kuud pärast valmistamis- või üleandmiskuupäeva;
- muude kõlblikkusajaga toodete puhul tuleks andmeid säilitada kõlblikkusaja lõppemisest arvates veel kuus kuud;
- täpsustamata kõlblikkusajaga toodete¹³ puhul kohaldatakse viieaastast üldist tähtaega.

Lõpuks tuleb arvestada, et lisaks määruse artikli 18 jälgitavussätetele kehtivad paljude toidukäitlejate suhtes märksa üksikasjalikumad andmete säilitamise nõuded (säilitatava teabe ja säilitamisaja osas). Pädevad asutused peaksid tagama neist eeskirjadest kinnipidamise.

*

*

*

¹¹ Täpsemalt lõikes II.3.4 ette nähtud esimesse teabeliiki kuuluvate andmete puhul.

¹² Näiteks puu- ja köögiviljad ning eelpakendamata tooted.

¹³ Näiteks vein.

IV. ARTIKKEL 19

KÕRVALDAMINE, TAGASIVÕTMINE JA TEATAMINE

TOIDUKÄITLJATE POOLT

Artikkel 19

1. Kui toidukäitleja peab vajalikuks või kui tal on põhjust arvata, et tema imporditud, toodetud, töödeldud, valmistatud või turustatud toit ei vasta toiduohutusnõuetele, siis algatab ta viivitamata menetlused kõnealuse toidu kõrvaldamiseks turult, kui toit on kõnealuse esmakäitleja vahetu kontrolli alt väljunud, ning teatab sellest pädevatele asutustele. Kui toode võib olla juba tarbijani jõudnud, siis annab käitleja tarbijatele tõhusat ja täpset teavet toote kõrvaldamise põhjuste kohta ning toimetab tarbijatele juba tarnitud tooted vajaduse korral tagasi, kui muud meetmed ei ole piisavad tervisekaitse kõrge taseme saavutamiseks.

2. Toidukäitleja, kes tegeleb sellise jaemüügi või turustamisega, mis ei mõjuta toidu pakendamist, etikettimist, ohutust ega terviklikkust, algatab oma vastava tegevuse piires menetlused toiduohutusnõuetele mittevastava toidu kõrvaldamiseks turult ning aitab tagada toidu ohutust, edastades toidu jälgimiseks vajalikku asjakohast teavet ning osaledes tootjate, töötajate, valmistajate ja/või pädevate asutuste võetavates meetmetes.

3. Toidukäitleja teavitab viivitamata pädevaid asutusi, kui ta arvab või kui tal on põhjust arvata, et toit, mille ta on turule viinud, võib kahjustada inimeste tervist. Käitlejad teavitavad pädevaid asutusi meetmetest, mis on võetud lõpptarbijaga seotud ohu ärahoidmiseks, ei takista ega pidurda ühegi isiku siseriikliku õiguse ja õiguspraktika kohast koostööd pädevate asutustega, kui see võib ära hoida või kõrvaldada toidust tuleneva ohu või seda vähendada.

4. Toidukäitlejad teevad pädevate asutustega koostööd seoses meetmetega, mis võetakse nende tarnitavast või tarnitud toidust tuleneva riski ärahoidmiseks või vähendamiseks.

IV.1. Põhjendus

- Artikli 19 eesmärk on lahendada küsimusi, mis on seotud toiduohutuse nõuetele mittevastavate toiduainetega, mis ei ole enam käitleja kontrolli all, ning vähendada või kõrvaldada ohtu, kui käitleja on viinud turule toitu, mis võib olla tervistkahjustav.
- Kui toit on või võib olla ohtlik vastavalt määruse 178/2002 artiklile 14, tekib artikli 19 kohaselt kohustus ohtlik toit kõrvaldada, tagasi võtta või teatada sellisest toidust.
- Toidukäitlejad peavad kohaldama artikli 14 kriteeriume, kui nad otsustavad toidu ohtlikkuse üle, ja meetmeid tuleb võtta kooskõlas artikliga 19.

- Pädevate asutuste teavitamine toidukäitlejate poolt on turujärelevalve oluline osa, sest see võimaldab pädevatel asutustel jälgida, kas käitlejad on võtnud sobivaid meetmeid turuleviidud toiduga kaasneva ohu vähendamiseks, ja nõuda vajadusel ohu vältimiseks lisameetmete võtmist või võtta neid ise.

IV.2. Mõjud

- Artikliga 19 on toidukäitlejatele alates 1. jaanuarist 2005 kehtestatud erikohustus kõrvaldada turult toit, mis ei vasta toiduohutusnõuetele, ning teatada seda pädevatele asutustele. Kui toode võib olla juba tarbijani jõudnud, teatab käitleja tarbijale ja võtab vajadusel tarbijatelt tagasi neile juba müüdud tooted.
- Artikliga 19 on ette nähtud toiduahela käitlejate vahel vajalik koostöö, et tagada ohtliku toidu kõrvaldamine turult.
- Ka on artikliga 19 kehtestatud toidukäitlejale erikohustus teatada pädevatele asutustele, kui ta arvab või kui tal on põhjust arvata, et toit, mille ta on turule viinud, võib olla tervistkahjustav.
- Seega peavad toidukäitlejad tegema pädevate asutustega koostööd seoses meetmetega, mida võetakse nende tarnitavast või tarnitud toidust tuleneva ohu ärahoidmiseks või vähendamiseks.

IV.3. Panus/toime

IV.3.1. Artikli 19 lõige 1

i) Kõrvaldamise kohustus

Artikli 19 lõikes 1 on toidukäitlejatele sätestatud erikohustus kõrvaldada turult toit, mis ei vasta toiduohutusnõuetele, ning teatada sellest pädevatele asutustele.

Määruses (EÜ) 178/2002 ei ole sätestatud turult kõrvaldamist, kuid seda mõistetakse üldiselt kui protsessi toote (välja arvatud tarbijaomanduses oleva toote) kõrvaldamiseks tarneahelast. Kasulik on direktiivis 2001/95/EÜ esitatud üldise tooteohutuse määratlus, sest selle kohaselt on kõrvaldamise eemärk hoida ära toote levik, esitlemine ja pakkumine.

Tuleb rõhutada, et vastavalt artiklile 19:

- võib turult kõrvaldamine toimuda igas toiduahela etapis, mitte ainult lõpptarbijale üleandmisel;
- pädevale asutusele kõrvaldamisest teatamise kohustus tekib koos kõrvaldamise kohustusega;

– turult kõrvaldamise kohustus kehtib, kui on täidetud korraga järgmised kaks kriteeriumi:

➤ **i. käitleja arvab, et kõnealune toit on ohtlik, sest see ei vasta toiduohutusnõuetele;**

nõuded toidu ohutuse üle otsustamiseks on esitatud määruse 178/2002 artiklis 14;

➤ **ii. toit¹⁴ on turul ja on väljunud esmakäitleja vahetu kontrolli alt.**

Seega ei kohaldata artikli 19 lõiget 1, kui toidukäitleja (keda loetakse toidu esmakäitlejaks) on toidu viinud turule, kuid toit on veel sama käitleja vahetu kontrolli all.

Toitu ei peeta enam toidukäitleja vahetu kontrolli all olevaks, kui see on müüdnud või tasuta üle antud või muul viisil üle antud, nii et esmakäitlejal ei ole enam seaduslikku õigust toidule, näiteks toit on saadetud edasimüüjale või järgmisele käitlejale turustamisahelas.

ii) Pädevatele asutustele kõrvaldamisest teatamine

Kui toidukäitleja kõrvaldab toidu vastavalt artikli 19 lõikele 1, teatab ta kõrvaldamisest vastutavale täitevasutusele ja pädevale asutusele.

Vajaduse korral võib liikmesriigi ametiasutus teavitada RASFFi vastavalt punktile III.3.5.

Kui toode kõrvaldatakse enne turule viimist või kui see on teatava toidukäitleja vahetu kontrolli all, ei ole kohustust teatada vastavalt artikli 19 lõikele 1.

iii) Pädevale asutusele teatamise viisid

Liikmesriigi pädev asutus otsustab, milline teatamisviis on sobiv.

iv) Tagasivõtmine ja tarbijatele teatamine

Kui on vaja toode kõrvaldada, kuid toode võib juba olla jõudnud tarbijani, peab toidukäitleja vastavalt artikli 19 lõikele 1:

– teatama tarbijatele täpselt ja tõhusalt, miks toode kõrvaldatakse

ja

– kui vaja, võtma tarbijatelt tagasi neile juba müüdnud tooted – st tuleb kasutada kõiki meetmeid, et saavutada toidukäitleja poolt juba tarnitud või tarbijatele kättesaadavaks tehtud ohtliku toote tagasivõtmine. Toote tagasivõtmine tähendab paluda tarbijatel tooted tuua ostukohta tagasi või hävitada. Tagasivõtmine on vajalik, kui muudest meetmetest ei piisa tervisekaitse kõrge taseme saavutamiseks.

---

¹⁴ Määruse 178/2002 artiklis 2 määratletud tähenduses.

v) **Kohustus kohaldada artikli 19 lõiget 1**

Artikli 19 lõige 1 (kõrvaldamine ja/või tagasivõtmine ning teatamine) kehtib kõikide toidukäitlejate suhtes, kes on toitu importinud, tootnud, töödeldud, valmistanud või turustanud. Seda kohaldatakse ka jaemüüjate suhtes, kui nad on saatnud toote teisele jaemüüjale või kui neil on tagasivõtmise kohustus, sest nad on toote müünud või toimetanud tarbijale.

Artikli 19 lõike 1 eesmärkide täitmiseks on vajalik toiduahela kõigi lülide koostöö (vt artikli 19 lõikes 2 sätestatud kohustusi).

IV.3.2. Artikli 19 lõige 2

Artikli 19 lõikes 2 on sätestatud nõue toidukäitlejatele, kes tegelevad jaemüügi¹⁵ või turustamisega, mis ei mõjuta toidu pakendamist, etikettimist, ohutust ega terviklikkust (seega kaubamärgiga toodete jaemüüjatele ja turustajatele). Sätte eesmärk on tagada, et nimetatud toidukäitlejad osaleksid samuti toiduohutusnõuetele mittevastava toidu kõrvaldamises ja asjaomase teabe edastamises. Näiteks kui tootja kõrvaldab/võtab tagasi toidu, mille eest ta vastutab, peavad turustaja ja/või jaemüüja vastavalt vajadusele vastutuses osalema. See tähendab seda, et nad peavad ohutuse probleemist teatama tootjale, et tootja saaks kõrvaldamist korraldada.

IV.3.3. Artikli 19 lõige 3

Artikli 19 lõige 3 kohustab rangelt toidukäitlejaid teatama, kui nad arvavad või kui neil on põhjust arvata, et nad on turule viinud tervistkahjustava toote. Sellisel juhul peavad nad viivitamata teatama pädevale asutusele ja täpsustama, milliseid meetmeid on ohu ärahoidmiseks võetud.

Artikli 19 lõikega 3 ei sätestata süstemaatilist kõrvaldamise kohustust, vaid nähakse ette, et pädevatele asutustele tuleb viivitamata teatada võimalikust ohust ja selle ärahoidmiseks võetud meetmetest.

Artikli 19 lõike 3 kohaldamiseks peavad olema täidetud järgmised tingimused:

- **kõnealune toit on turule viidud**;¹⁶ Turuleviimine hõlmab ka toitu, mida toidukäitlejad on tootnud või mida on imporditud ja hoitakse müügiks või tasuta tarnimiseks. See ei hõlma alles töötlemisel olevaid toiduaineid ega tarnijatelt saadud tooret;

ja

– **kõnealune toit võib olla tervistkahjustav.**

Kõnealuse artikli eesmärk on tagada pädevale asutusele teatamine, kui turule viidud toit võib olla ohtlik tervisele, kuigi toode on käitleja vahetu kontrolli all.

¹⁵ Jaemüük on määratletud artikli 3 punktis 7.

¹⁶ Turuleviimine on artikli 3 lõikes 8 määratletud kui „toidu või sööda valdamine müügi eesmärgil, sealhulgas müügiks pakkumine ja mis tahes muud liiki tasu eest või tasuta üleandmine ning müük, turustamine ja muud liiki üleandmine”.

Artikli 19 lõiget 3 võib kohaldada mitmesugustel juhtudel, näiteks:

- toidukäitleja teab kindlalt, et toit on tervistkahjustav ja see on veel tema valduses;
- käitleja on saanud uut teavet, mis annab põhjust pidada toitu tervistkahjustavaks, ent teave erineb muust teabest. Näiteks kui käitleja kõrvaldab ohtliku toidu ettevõttesiseselt ja teatab sellest kõnealuse toidu tarnijale, võib tarnija leida, et saadud teave on vastuolus muu tema käsutuses oleva teabega;
- on saadud teavet, et toode võib ilmselt olla tervistkahjustav, kuid see teave pole veel täielikult kinnitust leidnud; see võib olla tulnud tarbijate kaebustena, kuid võib olla saadud selliste turule viidud saadetiste kohta, mille proovid on nõuetekohased, kuid teatav partii ei olnud rahuldav;
- saadakse teavet tekkiva ohu kohta.

Selle sätte eesmärk on võimaldada pädeval asutusel teada saada, kui toit on kindlasti ohtlik, kuid ka saada varakult teavet ja olla valmis kindlaks tegema võimalikku tekkivat ohtu, et tagada kõige tõhusam ja mõõdukooskõllisem viis ohu haldamiseks.

Näiteks sellistel juhtudel, kui saadakse lisateavet või tuleb kinnitus, et toode on tervistkahjustav, aga toode ei ole enam käitleja vahetu kontrolli all, kohaldatakse artikli 19 lõikes 1 sätestatud kõrvaldamise ja tagasivõtmise kohustust.

Pädevale asutusele teabe andmise eest vastutab käitleja, kes on toote turule viinud.

Artikli 19 lõike 3 teine osa on mõeldud selleks, et toidukäitlejad ei pidurdaks oma töötajate ja teiste inimeste koostööd pädevate asutustega, kui sellega võib toidust tulenevat ohtu vältida, vähendada või kõrvaldada.

IV.3.4. Artikli 19 lõige 4

Selle lõikega kohustatakse toidukäitlejaid tegema pädevate asutustega koostööd seoses meetmetega, mida võetakse nende tarnitavast või tarnitud toidust tuleneva ohu ärahoidmiseks või vähendamiseks.

Näiteks peaksid toidukäitlejad võtma pädevate asutustega ühendust, kui nad vajavad abi selgitamiseks, kuidas täita oma kohustusi.

Kooskõlas artikli 19 lõikes 3 mainitud üldise eesmärgiga ohtu ära hoida tuleks käitlejaid, eriti väikekäitlejaid, julgustada pädevate asutustega ühendust võtma, kui teatavaks saanud ohu kohta ei ole selgust.

Pädevad asutused peaksid aitama, kui käitlejad nendega artiklis 19 sätestatuga seoses ühendust võtavad.

IV.3.5. Teatamine toidu- ja söödaalase kiirhoiatussüsteemi (RASFF) kaudu

Tuleks teha selget vahet RASFFi ning artiklites 19 ja 20 sätestatud teatamiskohustuse vahel. RASFF hõlmab ainult pädevaid asutusi (komisjon, liikmesriigid ja Euroopa Toiduohutusamet). Toidukäitlejatel on teatavatel asjaoludel kohustus teatada (vt III osa teatamise kohta) ainult pädevatele asutustele (asjakohasel tasandil sõltuvalt liikmesriigi eeskirjadest), ent mitte RASFFile.

*

*

*

V. ARTIKKEL 20

KÕRVALDAMINE, TAGASIVÕTMINE JA TEATAMINE

SÖÖDAKÄITLJATE POOLT

Artikkel 20

1. Kui söodakäitleja peab vajalikuks või kui tal on põhjust arvata, et tema imporditud, toodetud, töödeldud, valmistatud või turustatud sööt ei vasta söödaohutusnõuetele, siis algatab ta viivitamata menetlused kõnealuse sööda turult kõrvaldamiseks ning teatab sellest pädevatele asutustele. Kõnealustel asjaoludel või artikli 15 lõikes 3 nimetatud asjaoludel, kui partii või kaubasaadetis ei vasta söödaohutusnõuetele, tuleb kõnealune sööt hävitada, välja arvatud juhul, kui pädev asutus otsustab teisiti. Käitleja annab sööda kasutajatele tõhusat ja täpset teavet sööda kõrvaldamise põhjuste kohta ning toimetab tarbijatele juba tarnitud tooted vajaduse korral tagasi, kui muud meetmed ei ole piisavad tervisekaitse kõrge taseme saavutamiseks.

2. Söodakäitleja, kes tegeleb sellise jaemüügi või turustamisega, mis ei mõjuta sööda pakendamist, etikettimist, ohutust ega terviklikkust, algatab oma vastava tegevuse piires menetlused söödaohutusnõuetele mittevastava sööda turult kõrvaldamiseks ning aitab tagada toidu ohutust, edastades sööda jälgimiseks vajalikku asjakohast teavet ning osaledes tootjate, töötajate, valmistajate ja/või pädevate asutuste võetavates meetmetes.

3. Söodakäitleja teavitab viivitamata pädevaid asutusi, kui ta arvab või kui tal on põhjust arvata, et sööt, mille ta on turule viinud, võib mitte vastata söödaohutusnõuetele. Käitleja teavitab pädevaid asutusi meetmetest, mis on võetud kõnealuse sööda kasutamisest tuleneva ohu ärahoidmiseks, ega takista ega pidurda ühegi isiku siseriikliku õiguse ja õiguspraktika kohast koostööd pädevate asutustega, kui see võib ära hoida või kõrvaldada söödast tuleneva ohu või seda vähendada.

4. Söodakäitlejad teevad pädevate asutustega koostööd seoses meetmetega, mis võetakse nende tarnitavast või tarnitud söödast tuleneva riski ärahoidmiseks.

V.1. Põhjendus

- Selle artikli eesmärgid on samad, mis artiklil 19, kohaldatuna sööda suhtes *mutatis mutandis*.
- Sellegipoolest on mõned artikli 20 lõikes 1 kasutatud sõnastused söödasektorile eriomased ja vajavad selgitamist.
- Sööda puhul on oluline arvestada, et mõned söödaliigid ei kõlba töötlemiseelisel toorkujul loomadele tarbimiseks.

V.2. Mõjud

- Selle artikli mõju sarnaneb peamiselt artikli 19 omaga, välja arvatud see, et artikli 20 lõikega 1 on eraldi ette nähtud söödaohutusnõuetele mittevastavaks peetava sööda või söödapartii hävitamine, välja arvatud juhul, kui pädev asutus otsustab teisiti.
- Teave sööda kõrvaldamise kohta on ette nähtud mitte tarbijatele, vaid sööda kasutajatele (talupidajad).

V.3. Panus/toime

V.3.1. Artikli 20 lõige 1

i) Kõrvaldamine ja pädevatele asutustele teatamine

Artikli 20 lõike 1 esimeses lauses „Kui söödakäitleja peab vajalikuks või kui tal on põhjust arvata, et tema imporditud, toodetud, töödeldud, valmistatud või turustatud sööt ei vasta söödaohutusnõuetele, siis algatab ta viivitamata menetlused kõnealuse sööda turult kõrvaldamiseks ning teatab sellest pädevatele asutustele” on kasutatud sama sõnastust kui artikli 19 lõikes 1.

Seepärast saab kasutada sama käsitlust, kui artikli 19 lõike 1 puhul, arvestades järgmisi erinevusi:

- Esimene kahest kriteeriumist, mis peavad artikli 19 lõike 1 kohaldamiseks olema korraga täidetud, on artikli 20 lõikes 1 sõnastatud veidi erinevalt. Sööda kõrvaldamine on turult kõrvaldamine, mis viitab sellele, et toode on turul. Ent lisatingimust „mis on väljunud vahetu kontrolli alt” artikli 20 lõige 1 ei sisalda. See tähendab, et söödakäitlejad peavad kõrvaldama ohtliku sööda, mis on turule viidud, kuid mis võib veel olla nende vahetu kontrolli all, ja sellest teatama. Tegelikult tähendab see sööda valdamist müügi eesmärgil (nt „turuleviimise” määratlus artikli 3 lõikes 8). Valdamine müügi eesmärgil toimub siis, kui rakendatud on kõiki siseprotsesse toidu müügi valmiks muutmisel. Seepärast ei ole toimingud, sealhulgas toote eemaldamine toiduahelast, mis võetakse ette enne, kui toode on müügiks valmis, artikli 19 lõike 1 tähenduses kõrvaldamised ja neist ei tule teatada.
- Teine kriteerium, mis peab olema koos esimese kriteeriumiga samaaegselt täidetud „käitleja leiab, et sööt ei vasta söödaohutusnõuetele”, sarnaneb artikli 19 lõikes 1 kasutatule. Seepärast tuleb arvestada artiklis 15 loetletud söödaohutusnõudeid. Artikli 15 lõikes 2 on täpsustatud, et sööda ohtlikuks lugemisel tuleb arvestada selle kavandatud kasutust. Näiteks on tähtis, et teatavate saasteainete puhul võib teatavatel tingimustel, mis on sätestatud asjaomastes eriõigusaktides, lubada töötlemist, mille tulemusel saasteained kõrvaldatakse.
- Lisaks sellele tuleb artikli 15 rakendamisel arvestada artikli 14 nõudeid ohtliku toidu kindlakstegemise kohta, sest artiklis 15 on sätestatud, et sööt loetakse kavandatud kasutusel ohtlikuks, kui see: a) kahjustab inimeste või loomade tervist, b) muudab toiduloomadelt pärit toidu tarbimise inimestele ohtlikuks.

ii) Hävitamine

Artikli 20 lõike 1 teine lause on söödasektorile eriomane. Selles on sätestatud, et lisaks kõrvaldamisele ja pädevatele asutustele teatamisele tuleb söödaohutusnõuetele mittevastavaks loetav sööt ja kõik vastavad partiid ja kaubasaadetised, mida peetakse söödaohutusnõuetele mittevastavaiks, nagu on sätestatud artikli 15 lõikes 3, hävitada, välja arvatud juhul, kui pädev asutus otsustab teisiti. Nii toimitakse näiteks siis, kui saab kasutada muud asjaomastes õigusaktides sätestatud meetet.

Seega on hävitamine reegliks, kui pädev asutus ei otsusta teisiti. Lisaks eeldatakse vastavalt artikli 15 lõikele 3, et kõik vastavad partiid või kaubasaadetised on ohtlikud ja need hävitatakse, välja arvatud siis, kui pärast põhjalikku hindamist ei leita tõendeid selle kohta, et need ei vasta söödaohutusnõuetele.

Seepärast peab söödakäitleja pädevale asutusele ohtliku sööda (ja kõigi vastavate partiide või kaubasaadetiste) kõrvaldamisest teatades täpsustama, kas kavandatakse hävitamist, või pakkuma välja alternatiivsed meetmed, mis tagavad, et ohtlikku toitu ei viida turule ega söödeta toiduloomadele. Et käitleja võiks eriõigusaktides sätestatud tingimustel kohaldada väljapakutud alternatiivseid meetmeid, peab pädev asutus andma selliste meetmete võtmiseks oma nõusoleku.

iii) Kasutajatele teatamine ja tagasivõtmine

Teabe ja tagasivõtmise kohta artikli 19 lõike 1 alusel tehtud märkused kehtivad *mutatis mutandis*. Ent kui seda sätet kohaldatakse seoses söödaga, kehtib kõrvaldamise kohta käiv teave harilikult sööda kasutajate, kes on tavaliselt talupidajad, mitte tarbijate kohta.

V.3.2. Artikli 20 lõiked 2, 3 ja 4

Artikli 19 lõigete 2, 3 ja 4 kohaldamise kohta tehtud märkused kehtivad *mutatis mutandis* artikli 20 lõigete 2, 3 ja 4 kohaldamise kohta.

*

*

*

VI. ARTIKKEL 11

TOIDU JA SÖÖDA IMPORT

Artikkel 11

Ühendusse imporditav toit ja sööt

Toit ja sööt, mis imporditakse ühendusse ühenduse turule viimiseks, peab vastama toidualaste õigusnormide asjakohastele nõuetele või ühenduse poolt vähemalt samaväärseks tunnustatud tingimustele, või vastama ühenduse ja eksportiva riigi vahelises erikokkuleppes sisalduvatele nõuetele, kui selline kokkulepe on olemas.

Üldiste toidualaste õigusnormide jälgitavussätteid ei kohaldata väljaspool Euroopa Liitu. See nõue hõlmab kõiki tootmis-, töötlemis- ja turustamisetappe ELis, importijast jaemüügitasandini.

Artiklit 11 ei tohi tõlgendada nii, nagu laiendaks see jälgitavusnõuet kolmandate riikide toidu-/söödakäitlejatele. Artiklis on nõutud, et ühendusse imporditav toit/sööt vastaks ELi toidu-/söödaalaste õigusnormide asjaomastele nõuetele.

Kaubanduspartneriteks olevate riikide eksportijad ei ole õiguslikult kohustatud täitma määruse 178/2002 artikliga 18 ELi käitlejate suhtes kehtestatud jälgitavusnõuet. Ent võib esineda olukordi, kui teatavate sektorite osas on olemas eriomased kahepoolsed õigusnõuded või on olemas eriomased ühenduse õigusnõuded, näiteks veterinaarsektoris, kus sertifitseerimiseeskirjad nõuavad teavet kauba päritolu kohta. Neid nõudeid üldiste toidualaste õigusnormide jälgitavussätteid ei mõjuta.

Artikli 18 eesmärk on piisavalt täidetud, sest nõue laieneb importijale. Kui ELi importija suudab kindlaks teha, kellelt toode kolmandast riigist eksporditi, loetakse artikli 18 nõue ja selle eemärk täidetuks.

Mõne ELi toidukäitleja seas on levinud tava¹⁷ nõuda kaubanduspartneritelt jälgitavuse nõude täitmist ja seda isegi põhimõttest „üks samm tagasi – üks samm edasi” kaugemale minnes. Samas tuleb märkida, et sellised nõudmised on toidukäitleja lepinguliste kokkulepete, mitte määrusega kehtestatud nõuete osa.

*

*

*

---

¹⁷ Vrd II peatüki punkti 3.1. alapunktis iii esitatud selgitustega.

VII. ARTIKKEL 12

TOIDU JA SÖÖDA EKSPORT

Artikkel 12

1. Toit ja sööt, mis eksporditakse või reeksporditakse ühendusest turule viimiseks kolmandates riikides, peab vastama toidualaste õigusnormide asjakohastele nõuetele, kui importiva riigi võimuorganid ei nõua muud ja kui õigusaktides, standardites, tegevusjuhistes ning muudes õigus- ja haldusprotseduurides, mis võivad importivas riigis kehtida, ei ole sätestatud teisiti.

Muudel asjaoludel, välja arvatud tervistkahjustava toidu või ohtliku sööda puhul, võib toitu ja sööta ekspordida ja reekspordida ainult juhul, kui sihtriigi pädev asutus on andnud selge nõusoleku, olles enne saanud täieliku teabe põhjuste ja asjaolude kohta, mis ei võimaldanud asjaomast toitu või sööta ühenduse turule viia.

2. Ühenduse või mõne ühenduse liikmesriigi ja kolmanda riigi vahel sõlmitud kahepoolse kokkuleppe sätete kohaldamisel peab ühendusest või ühenduse liikmesriigist kolmandasse riiki eksporditav toit ja sööt vastama kõnealuse kokkuleppe sätetele.

VII.1. Põhjendus ja eesmärk

On vaja tagada, et ühendusest eksporditav või reeksporditav toit ja sööt vastaksid ühenduse õiguse nõuetele või importivas riigis kehtivatele nõuetele. Eesmärgiks on arvestada importivate riikide kehtestatud kaitse taset.

Kõikidel muudel asjaoludel võib toitu ja sööta ekspordida või reekspordida ainult importiva riigi selge nõusoleku korral. Selle sätte põhjenduseks on kriisi „eksportimise” ärahoidmine. Tõenäoliselt ei kehtesta mitte kõik riigid uue ohu tekkimisel ohu ärahoidmiseks asjaomaseid ohutusnõudeid. Seega võib vastavatel asjaoludel toitu ja sööta ekspordida või reekspordida ainult sihtriigi pädevate asutuste selgel nõusolekul ja ainult pärast seda, kui neile asutustele on täielikult teatatud põhjustest, miks asjaomast toitu või sööta ei saanud viia ühenduse turule. Kuid ka siis, kui importivalt riigilt on saadud selge nõusolek, ei tohi tervistkahjustavaks peetavat toitu või ohtlikuks peetavat sööta ekspordida ega reekspordida¹⁸.

VII.2. Artikli 12 kohaldamisala

Kõnealuse artikli kohaldamisala on piiratud ELis toodetud (eksporditud) toidu/söödaga või toidu/söödaga, mis on ELi turule viidud pärast importimist (reeksportimist), sealhulgas

¹⁸ Vt põhjendust 24.

toit/sööt, mille kohta on ühendusse sissetoomise luba kuni piiril võetud pisteliste proovide tulemuste selgumiseni. Kõnealune artikkel ei ole kohaldatav ELi välispiiril tagasi saadetud sööda ja toidu suhtes.

VII.3. Artikli 12 lõige 1

Artikli 12 lõike 1 esimeses lõigus on sätestatud üldine eeskiri, et toit ja sööt, mis eksporditakse või reeksporditakse ühendusest turule viimiseks kolmandas riigis (st väljaspool ELi asuvas riigis), peab olema kooskõlas kas ühenduse õigusaktide või asjaomase kolmanda riigi õigusaktidega. Neist viimane on kõige sagedasem olukord: kolmandad riigid on teatava toidu või sööda lubamiseks oma kaitsetaseme kindlaks määranud ja ekspordivad käitlejad peavad järgima importivate riikide kehtestatud nõudeid.

Kui importivate riikide ametiasutused ei ole nõudeid (õigusakte või halduskorda) kehtestanud, peab ekspordiks või reekspordiks ette nähtud toit ja sööt vastama ühenduse toidualaste õigusnormide asjaomastele nõuetele.

Artikli 12 lõike 1 teises lõikes käsitletakse juhte, mida esimene lõik ei hõlma. Sellistel juhtudel võib toitu ekspordida või reekspordida ainult juhul, kui sihtriigi pädev asutus on andnud selge, eelistatavalt kirjaliku nõusoleku, ja kui pädevat asutust on täies ulatuses teavitatud, miks toitu või sööta ei saa viia või jätta Euroopa Liidu turule.

Seda menetlust ei kohaldata juhul, kui Euroopa Liidu eksporditava liikmesriigi pädev asutus on seisukohal, et toit on tervistkahjustav või sööt on ohtlik. Sellisel juhul ei tohi asjaomast toitu või sööta ekspordida ega reekspordida ja see tuleb ohutult kõrvaldada.

ELi välispiirilt tagasi saadetud toidu ja sööda suhtes, mida võidakse uuesti edasi saata, kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) 882/2004 (ametlike kontrollide kohta, mida tehakse sööda- ja toidualaste õigusnormide ning loomatervishoidu ja loomade heaolu käsitlevate eeskirjade täitmise kontrollimise tagamiseks)¹⁹ artiklit 21.

VII.4. Artikli 12 lõige 2

Artikli 12 lõige 2 viitab olukorrale, kus liikmesriik või ühendus on sõlminud kolmanda riigiga kahepoolse kokkuleppe. Sellisel juhul tuleb kinni pidada vastavas kokkuleppes sätestatud eeskirjadest.

*

*

*

---

¹⁹ ELT L 191, 28.5.2004, lk 1.